

Jongeren: Welzijn, Draagvlak en Gedrag

RIVM, Corona Gedragsonderzoek. Auteurs: (10)(2e) & (10)(2e)

Vraagsteller: Ministerie van VWS

Vraagstelling: Hoe gaat het met de jongeren (t/m 24 jaar) in Nederland ten tijde van de coronacrisis, wat betreft gezondheid, welzijn, naleven maatregelen, en steun voor het beleid van de overheid?

Hoofdpunten.

- Fysieke gezondheid: 16 % heeft op dit moment klachten die op een COVID-19 infectie zouden kunnen wijzen. 25 % daarvan zou zich willen laten testen.
- Psychisch welzijn is bij jongeren wat minder goed dan bij andere respondenten. Ongeveer 36 % meldt een afname van psychisch welzijn ten opzichte van voor de maatregelen.
- Sociaal welzijn: 59 % mist mensen om hen heen en 66 % vindt de kwaliteit van hun sociale contacten slechter geworden dan in de periode voor de corona-maatregelen.
- 17 % meldt dat hun financiële situatie slechter is geworden door de coronacrisis.
- Wat betreft naleven van maatregelen, lukt het jongeren in de meeste situaties 1.5m afstand te houden, bezoek te beperken, handen te wassen en de andere hygiëne maatregelen te volgen. Hygiëne maatregelen worden wat minder nageleefd dan in de algemene populatie, 1.5m afstand houden even goed. 1.5m afstand is lastiger op plekken als een supermarkt en buitenshuis werken.
- Om het coronavirus te krijgen vindt 25 % (heel) erg, tegen 44 % (helemaal) niet erg, jongeren vinden het daarmee minder erg dan andere leeftijdsgroepen.
- Relatief lastige maatregelen zijn afstand houden (57 % (heel) moeilijk) en zo min mogelijk bezoek te ontvangen (36 % (heel) moeilijk).
- Het draagvlak voor en het vertrouwen in de maatregelen is hoog. Uitzonderingen zijn de maatregelen dat drukte moet worden vermeden, dat zelfstandig wonende ouderen slechts door één of twee vaste personen kunnen worden bezocht (recent afgeschaft), en het gebruik van mondkapjes in het OV.
- Vertrouwen in de overheid is hoog, hoewel minder jongeren vinden dat de overheid '... een goede afweging maakt tussen verschillende maatschappelijke belangen' (59 %) en '...rekening houdt met verschillende meningen van mensen' (56 %)
- Als er een vaccin is tegen het coronavirus, wil 71 % zich laten vaccineren.

Conclusie.

Jongere deelnemers geven aan dat met name hun sociale en psychische welzijn achteruit is gegaan. Wat betreft naleven van maatregelen, lukt het respondenten deze te volgen in de meeste situaties, al worden een aantal basismaatregelen wel als (erg) lastig ervaren om vol te houden. De ervaren vatbaarheid voor COVID-19 infectie is vergelijkbaar met de algemene bevolking, maar de dreiging van het virus wordt als lager ervaren. Desondanks zijn veel jongeren bereid zich te laten vaccineren. Men steunt het beleid van de overheid, maar in mindere mate gedragsregels die ten koste gaan van het sociale leven, zowel dat van jongeren zelf als van leeftijdsgroepen als ouderen. Als de maatregelen aanhouden zal het draagvlak voor deze social distancing maatregelen verder afnemen. Een aanzienlijk deel van de deelnemers vindt dat de overheid het goed doet, maar stelt wel vraagtekens bij hoe goed verschillende belangen en meningen van mensen worden meegenomen.

Brongegevens.

Voor dit overzicht zijn de gegevens gebruikt van 1519 jongeren (16 t/m 24 jaar) uit de derde ronde van het RIVM/GGD corona gedragsonderzoek. De respondenten kwamen uit zowel het cohort (47 %) als de open link (53 %). Van de respondenten is 30 % man, 70 % vrouw. 15 % is 16-17 jaar, 85 % is 18-24 jaar. Bij sommige vragen zijn de antwoorden vergeleken met de scores voor de overige

respondenten. Wegens het relatief lage aantal jongere respondenten, en het grote percentage uit de open link groep, moet gewaakt worden voor overinterpretatie van de data.

Resultaten in meer detail.

Fysieke gezondheid.

Van de jongere respondenten heeft 12 % (179) gezondheidsproblemen die ze meer kwetsbaar maakt voor complicatie a.g.v. COVID-19. 17 % (253) denkt al met corona besmet te zijn geweest (bij de overige respondenten is dit 10 %), waarvan 2 % (6) een bevestigde test heeft en 98 % (247) het alleen vermoedt. 44 % (670) geeft aan een naaste te hebben die met het virus besmet is geweest. Van degenen die niet alleen wonen én waarvan een naaste besmet is geweest, geeft 17 % (110) aan dat dit iemand uit het huishouden is.

Vragend naar klachten die op een COVID-19 infectie kunnen wijzen (hooikoortsklachten uitgezonderd), geeft 84 % (1274) op dit moment aan geen klachten te hebben. Degenen die wel klachten hebben, melden meestal klachten als hoesten/niezen (8 %, 114) en neusverkouden (6 %, 97), zelden koorts (0 %, 2) of verhoging (1 %, 12). Van degenen met klachten zou 25 % zich willen laten testen (58 % niet, 17 % weet het niet). Van degenen met klachten is 77 % in de laatste week naar buiten geweest (mediane aantal 5 keer).

Welzijn: psychisch.

De jongere respondenten geven hun leven *op dit moment* gemiddeld een rapportcijfer van 6,7 en 16 % geeft hiervoor een cijfer lager dan 6. Voor andere respondenten dit respectievelijk een 7,2 en 9 %. Ondanks dat 31 % zich zorgen maakt over het virus, daar vaak aan denkt en angstig voor is; is er ook een groep van 41 % die aangeeft dit niet of maar beperkt te ervaren. De doorsnee (mediane) respondent voelde zich de afgelopen week 'soms' zenuwachtig of neerslachtig en somber, 'zelden' in de put, maar 'vaak' kalm en rustig, en gelukkig. Op een zespuntenschaal (van nooit tot voortdurend) scoren jongeren hiermee steeds een trede ongunstiger dan de rest van de respondenten. Vergeleken met de periode vóór de coronamaatregelen, is er een consequente toename in klachten als angst (26 % meer angstklachten, 12 % minder), somberheid (43 % meer, 10 % minder), stress (40 % meer, 19 % minder) en moeite met slapen (34 % meer, 8 % minder problemen). Dit is duidelijk meer dan de rest van de respondenten, waar op deze vragen gemiddeld 20 % een toename meldt.

Welzijn: sociaal.

Van de jongere respondenten woont 12 % alleen. Op vragen over sociale contacten de afgelopen week meldt gemiddeld 19 % dat ze hier niet tevreden over zijn. Dit betreft vooral de vragen 'Ik mis mensen om me heen' (59 % antwoordt hier ja op) en 'Ik ervaar een leegte om me heen' (26 % antwoordt ja), minder vaak 'Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen' (5 % antwoordt hier nee op). Dat is wat ongunstiger dan bij de overige respondenten, waar bijvoorbeeld de vraag 'Ik mis mensen om me heen' door 38 % met ja wordt beantwoord. 66 % van de jongere respondenten vindt de kwaliteit van hun sociale contacten slechter geworden dan in de periode voor de corona-maatregelen (8 % beter), en 48 % voelt zich eenzamer (5 % minder eenzaam) dan in de periode vóór de maatregelen. Dit is wat slechter dan de scores voor de andere respondenten (56 % slechtere, 6 % betere kwaliteit, 24 % eenzamer, 2 % minder eenzaam).

Welzijn: leefstijl.

48% geeft aan minder te zijn gaan bewegen, 26 % meer. 26 % is minder gezond gaan eten, 21 % gezonder. 31 % is minder alcohol gaan gebruiken, 15 % meer. Bij tabak meldt 4% minder en 7 % meer tabaksgebruik.

Financiële situatie.

Van de jongere respondenten , geeft 62 % aan dat deze gelijk is gebleven vergeleken met voor de coronacrisis & maatregelen, 17 % geeft aan dat deze slechter is geworden, en 18 % beter (en 3 % antwoordt niet van toepassing). Dit is vergelijkbaar met de overige respondenten.

Naleven gedragsmaatregelen

De mate waarin de richtlijnen voor handen wassen worden nageleefd varieert per situatie. De doorsnee (mediane) jongere respondent meldt de afgelopen week de handen 'altijd' te wassen na een toiletbezoek; 'meestal' bij thuiskomst, bij iemand op bezoek gaan; 'vaak' voor het eten, na het snuiten van de neus, en 'soms' voor het naar buiten gaan. Bij andere hygiënevragen geeft men aan dat als de situatie zich voordoet, men 'regelmatig' nauwgezet de handen wast, 'meestal' een papieren zakdoek gebruikt, 'altijd' in de elleboog niest; en 'nooit' handen schudt. Jongeren scoren hiermee op een paar punten wat minder goed op hygiëne dan de andere respondenten, maar positieve uitsteker is de hoge naleving van de gedragsregel om in de elleboog te niezen.

Met betrekking tot afstand houden meldt de doorsnee (mediane) respondent dat mensen in de meeste situaties 'soms' binnen de 1,5 meter kwamen, maar 'regelmatig' bij boodschappen doen en buitenshuis werken, en 'zelden' bij situaties als een frisse neus halen of buiten spelen evenals medicijnen ophalen of doktersbezoek. 24 % van de jongere respondenten was de afgelopen week bij een oudere op bezoek geweest, 20 % bij iemand met een kwetsbare gezondheid. Dit is globaal vergelijkbaar met de rest van de respondenten.

Perceptie gedragsregels.

Van de jongere respondenten acht 18 % het waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk om de komende maanden besmet raakt met het coronavirus, tegen 37 % (zeer) onwaarschijnlijk. Als ze het coronavirus zouden krijgen vindt 25 % het (heel) erg, tegen 44 % (helemaal) niet erg. Jongeren vinden daarmee het minder erg om het coronavirus te krijgen dan respondenten van middelbare leeftijd, en duidelijk minder erg dan ouderen.

Bij vragen over vertrouwen in de maatregelen worden deze gemiddeld door 72 % van de jongere respondenten met 'helpt veel' of 'helpt heel veel' beantwoord, tegen 8 % voor 'niet' of 'nauwelijks'. Uitzondering is hier de maatregel 'Ontvang zo min mogelijk bezoek (maximaal 3 bezoekers) en houd dan 1,5 meter afstand tot elkaar' waarvan 49 % denkt dat het (heel) veel helpt en 21 % niet of nauwelijks. Bij vragen rond self-efficacy (hoe moeilijk of makkelijk is het de maatregelen op te volgen) geeft 51 % aan dat ze maatregelen (heel) makkelijk toe kunnen passen, tegen 21 % (heel) moeilijk. Relatief moeilijkere maatregelen zijn hier afstand houden (57 % (heel) moeilijk) en zo min mogelijk bezoek te ontvangen (36 % (heel) moeilijk). Jongeren scoren op vertrouwen en self-efficacy wat lager dan de andere respondenten.

Als de deelnemers wordt gevraagd het draagvlak voor de maatregelen uit te spreken als deze nog zes maanden zouden duren, dan neemt het draagvlak af: 52 % staat dan (helemaal) wel achter de maatregelen. Uitzonderingen hier zijn de maatregel 'houd 1,5 meter afstand' (66 % (helemaal) niet, 15 % (helemaal) wel), en andere maatregelen rond social distancing. De steun voor hygiënemaatregelen (handen wassen, in elleboog niezen, papieren zakdoekjes, geen handen schudden) blijft hoog, met gemiddeld 83% die er (helemaal) wel achter staat tegen 9 % (helemaal) niet.

Draagvlak maatregelen

Voor de maatregelen zoals die nu gelden meldt gemiddeld 76 % er (helemaal) wel achter te staan, maar dat varieert van veel steun voor hygiënemaatregelen (gemiddeld 89 % (helemaal) wel) minder steun voor pure social distancing maatregelen (vermijd drukte: 48 % (helemaal) wel), 28 % (helemaal) niet; één of twee vaste bezoekers voor zelfstandig wonende ouderen: 64 % (helemaal) wel), 16 % (helemaal) niet). Het gebruik van mondkapjes in het OV wordt door 46 % (helemaal) wel

gesteund en 31 % (helemaal) niet, en scoort daarmee ook laag. Een sterk draagvlak wordt gevonden voor het testbeleid, waar 88 % (helemaal) wel, 3 % (helemaal) niet achter staat. De bereidheid om gedurende 2 weken in thuisisolatie te gaan varieert, 94 % is hiertoe bereid als ze zelf positief zouden zijn getest, 76 % als een gezinslid/huisgenoot positief is getest, en maar 25 % als ze iemand buiten hun huishouden hebben ontmoet die positief getest is op corona. Bij deze laatste deelvraag valt overigens wel het grote aantal 'weet niet' antwoorden (43 %) op.

Als er een vaccin is tegen het coronavirus, antwoordt 49 % dat ze zich willen laten vaccineren, 22 % wil dat maar wil eerst weten of ze al corona hebben gehad, 12 % wil zich niet laten vaccineren, 18 % weet het niet. Daarmee is de bereidheid tot vaccineren vergelijkbaar met de rest van de respondenten (met uitzondering van ouderen, die scoren hoger).

Stellingen over procedurele rechtvaardigheid bij de overheid worden gemiddeld door 71 % als 'mee eens' of 'helemaal mee eens' beantwoord. De hoogste score is hier voor de stelling dat de Nederlandse overheid '... haar best doet het goede te doen' (88 % (helemaal) mee eens) en '... goed uitlegt waarom de maatregelen nodig zijn' (79 %), maar lager voor '... een goede afweging maakt tussen verschillende maatschappelijke belangen' (59 %) en '... rekening houdt met verschillende meningen van mensen' (56 %).

De jongere respondenten geven aan dat bij gesprekken met andere mensen over de Nederlandse aanpak de toon in 41 % (zeer) positief was tegen 18 % (zeer) negatief. 61 % heeft (heel) veel vertrouwen in de manier waarop de Nederlandse overheid probeert het coronavirus onder controle te houden, tegen 9 % (heel) weinig. 62 % vindt dat de Nederlandse overheid het (veel) beter doet dan andere landen, tegen 6 % die vindt dat de overheid het (veel) slechter doet.